

AZ ASEAN ELŐTÖRTÉNETE

Schmidt Péter

Teleki László Intézet

Ahhoz, hogy megérthessük miért is volt egyáltalán igény a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége megalapítására, elengedhetetlen a régió politikai előzményeinek és az adott világpolitikai helyzetnek a bemutatása.

A II. világháború után Délkelet-Ázsiában is megindult a függetlenné válási folyamat, az államok egymás után szabadultak meg a gyarmati uralomtól.¹ Azonban az újonnan elnyert függetlenség csak viszonylagos lehetett, hiszen az új államok, melyek közül egyesek a történelemben még soha nem léteztek, képtelenek voltak hirtelen elvágni az őket a volt gyarmattartó államokhoz láncoló gazdasági, politikai kötelékeket, főként nem a hidegháború sajátságos körülményei közt.

A kétpólusú világrendben minden államnak - s ez fokozottan igaz a harmadik világ államaira - meg kellett határozni helyzetét valahol a két tábor által meghatározott rendszerben. Ennek voltak előnyei és hátrányai egyaránt. Előnyként említhető, hogy a két tábor állandó viszálya lehetővé tette a fejlődő világ államainak a lavírozást, azt hogy mindig ahhoz az oldalhoz közelítsenek vagy csatlakozzanak, ahonnan több támogatást remélhettek. A térség államai közül erre jó példa Indonézia: Sukarno elnök előbb a Nyugat támogatását próbálta meg elnyerni, majd mikor ezt a támogatást nem érezte elég erősnek, sőt az egyre inkább terhessé kezdett válni, mivel a Nyugat neokolonizációs törekvéseket mutatott Indonézia felé, veszélyeztetve annak politikai egységét, Sukarno elnök egyre inkább az ekkor még egységes kommunista tábor felé nyitott.² A táborok közti lavírozás hátránya viszont az volt, hogy valamelyik oldalhoz tartozni kellett, s ezáltal ezek az államok kiszolgáltatott helyzetbe kerültek a táborok és még inkább annak vezető hatalmaival szemben, azok érdekei, szándékai befolyásolták a fejlődő országok bel- és külpolitikáját egyaránt. Ez egyoldalú gazdasági, politikai függéshez vezetett, hol az utolsó szó mindig a nagyhatalmakat illette, ami erősen korlátozta a harmadik világbéli államok szuverenitását, így azok ismét szinte gyarmati sorban találták magukat. A gazdasági kizsákmányolás - a bánya és a mezőgazdasági export szinte kizárólag a még gyarmati időben megtelepült hatalmas külföldi cégek kezében volt, melyek elhanyagolták a fejlesztést, a feldolgozó-ipari kapacitást, az adott ország érdekeit, sőt állandóan nyomást gyakoroltak a helyi kormányra - mintha mit sem változott volna a függetlenedéssel.

Hogy a kétpólusú világrendből eredő hátrányokat kiküszöböljék és a világpolitika perifériájáról a küzdőterre léphessenek, hogy a pária szerep vállalása helyett inkább hangjukat hallathassák, hogy szembeszálljanak az őket fenyegető neokolonizációs törekvésekkel, Bandungban 1955. április 25-n 29 afro-ázsiai ország, mind volt gyarmat, az első Ázsia-Afrika Konferencián közös nyilatkozatot tett. Ennek lényege az volt, hogy a résztvevők meghirdették a Tíz Alapelvet, melyek

---

¹ Indonézia, Laosz, Kambodzsa és Vietnam 1945-ben, a Fülöp-szigetek 1946-ban, Burma 1948-ban, Malajzia 1957/63-ban, Szingapúr 1965-ben, Brunei 1983-ban vált függetlenné.

² Barbi Balázs: Indonézia helye és szerepe Délkelet-Ázsiában, in: Külpolitika 1985/2. 37.o.

alapján a fejlődő országok kiléphetnek a gyámkodás alól, és önállóan, "harmadik úton" modernizálódhatnak. A hangzatos mondatokat azonban nem igazán követték tettek, ugyanis azokat az adott körülmények közt szinte lehetetlen volt átültetni a gyakorlatba.

Az egész fejlődő világot átfogó, közös fellépést így egyre inkább egy regionális együttműködési terv váltotta fel Délkelet-Ázsiában. Az egész fejlődő világot átfogó közös kezdeményezések kibontakozását akadályozta a két tábor, a nyugati illetve keleti blokk diplomáciai ill. katonai nyomásgyakorlása, az afrikai országok igen zavaros belpolitikai helyzete, valamint az átalakuláshoz szükséges hatalmas pénzüsszegek hiánya. Az anyagi támogatás volt a nagyhatalmak legjobb eszköze az akaratérvényesítésre, hiszen minden fejlődő ország rá volt szorulva a külföldi támogatásra.

A délkelet-ázsiai régiót is megosztotta a világpolitika, azonban Indonézia, Malajzia, a Fülöp-szigetek, Szingapúr és Thaiföld a közös problémák és célok mentén megkísérelt egy politikai-gazdasági szervezet létrehozását, mely többszöri nekifutásra sikerült is. Az országok stabilizálódott politikai rendszere és a közös gazdasági érdekek, valamint az, hogy erős igény jelentkezett az országok közti konfliktusok rendezésére, lehetővé tették egy aránylag jól működő integrációs szervezet létrehozását, szemben például Latin-Amerikával. Lássuk mik is a régió közös problémái, céljai és hogy mik azok a konfliktusforrások, melyek a leendő ASEAN tagországok közti viszonyt mérgezték.

1. A PROBLÉMÁK ÉS FELADATOK

1.1. Politikai-társadalmi jellegű problémák

A II. világháború után függetlenedett volt gyarmati államokat hasonló belső politikai-társadalmi problémák terhelték, és többnyire terhelik is a mai napig. A társadalom elmaradottsága, gazdasági megosztottsága hatalmas feladat elé állította a fejlődő országok kormányait. A kormányok munkáját csak nehezítette, hogy a helyi adminisztrációt minden gyarmattartó a saját, Európában jól működő rendszere alapján hívta életre, és ez a mesterségesen, felülről alkotott állami intézményrendszer inkább csak rátelepült a helyi, tradicionális társadalomra, mint hogy szerves részévé vált volna annak. A régi társadalom törvényeivel, szokásaival együtt fennmaradt, és így egy kettős intézményrendszer alakult ki, melyek kölcsönösen akadályozták egymást.

A gyarmattartók pillanatnyi érdekeinek megfelelően, valamely távoli városban, gyakran csupán politikai alapokon meghúzott határvonalak megannyi különböző, sokszor ellenséges etnikumot, kultúrát zártak egyazon országba, ezzel alapot teremtve a mai napig folyó véres etnikai, vallási, nyelvi konfliktusoknak.³

A kormányok ugyan e konfliktusokat megpróbálták és megpróbálják egy egységes nemzettudat nacionalizmusával megoldani, de mivel az asszimilációt gyorsan és legtöbbször erőszakos úton próbálják meg végrehajtani, ez csak újabb

---

³ Elég megemlíteni a szinte egész Közép-Afrikára kiterjedő hutu-tuszi ellentétet, vagy Dél-Ázsiában a Pakisztán és India közötti állandó határincidenseket, véres csetepatékat.

konfliktusokhoz vezet.⁴ Az államoknak folytonos problémát jelentenek az etnikai, vallási, nyelvi alapú függetlenedési, szeparációs törekvések, melyeket gyakran csak katonai erő felhasználásával tudtak csak ideig-óráig elfojtani.

1.2. Gazdasági-szociális jellegű problémák

A gazdasági-szociális problémák a fejlődő országok alapvető agrárjellegében gyökereznek. Délkelet-Ázsiában ráadásul a földterületek nagy részét hatalmas ültetvények foglalják el, és így a robbanásszerűen szaporodó szegényebb rétegek nem tudják megtermelni a kellő mennyiségű élelmiszert, főleg nem az általuk alkalmazott elmaradott, tradicionális agrártechnikákkal.

Ezért merült fel mindenütt a földreform gondolata, mint a mezőgazdaság megreformálásának első lépcsőfoka. A földreformot általában a baloldali-kommunista erők szorgalmazták leginkább, nem kis tömegtámogatottságra téve szert ezáltal ezekben a döntően mezőgazdasági-falusi jellegű országokban.

A nemzetgazdaságban feltűnő volt az ipari-technikai elmaradottság, a gyarmattartóknak nem volt érdeke ugyanis, hogy a termékeket helyben dolgozzák fel. Így az ipar szinte csak a nyersanyag-termelésre korlátozódott, a modern, gépesített feldolgozóipar szinte teljesen hiányzott.⁵ A gépesítés hiánya abból is adódott, hogy a nagyszámú és igen olcsó helyi munkaerő nem tette rentábilissá a befektetést.⁶

Problémát jelentett, hogy a társadalomból szinte teljesen hiányzott a középosztály, mely szilárd támaszt nyújthatott volna a kormányoknak. A társadalom két részre oszlott, a gazdagokra és szegényekre, és a társadalmi mobilitás szinte teljesen elképzelhetetlen volt. A gazdasági arisztokrácia szinte feudális jelleggel uralta az országok vezetését.

Mai napig állandó szociális feszültség forrása a népességgrobbanás, és az ezzel járó hatalmas szegénység, nyomor. A népesség gyakran kis területen, a nagyvárosokban, vagy a termőterületeken koncentrálódik, ami a rossz egészségügyi ellátással, higiéniai állapotokkal kombinálva elősegíti a betegségek, járványok kialakulását és terjedését. A túlnépesedéssel a mezőgazdaság nehezen tartja lépést és ez állandóan visszatérő éhínséghez vezet, melyen a kormányok nem tudnak úrrá lenni.

A társadalmak kulturális elmaradottsága is sújtotta a fejlődő államok társadalmát, a nagyarányú analfabétizmus és a közoktatás általános szervezetlensége és hiánya jelentős akadályt képzett a fejlődő országok felemelkedésének útjában. Az egyetemek hiánya gátolta saját, jólképzett értelmiség kialakulását, ami nélkül az országok szuverén fejlődése nem lehetséges. Nem véletlenül a függetlenedő országok első oktatáspolitikai döntése az új egyetemek megalapítása volt, igaz ezek oktatási színvonala legtöbbször hagyott némi kívánnivalót maga után.⁷

⁴ A délkelet-ázsiai régióban minden tagállam fellép a függetlenedni vágyó etnikumokkal szemben, a legdrasztikusabban ezt talán Indonézia teszi, az 1976-1999-ig tartó kelet-timori vérengzések ezt jól mutatják.

⁵ Kivéve Szingapúrt, mivel ezt a városállamot a britek Hong-Konghoz hasonlóan kezelték. Délkelet-ázsiai gyarmataik központjaként fejlett ipart és bankrendszert teremtettek itt, mai napig Szingapúr a régió legfontosabb kereskedelmi-ipari központja és leggazdagabb állama.

⁶ Rondo Cameron: A világ gazdaság rövid története. Bp. 1998. 454-455.o.

⁷ Sakamoto Hijuci: The development of education in Southeast-Asia, in: In search of meaningful exchange. Tokyo 1980. 286-290.o.

2. ÁLLAMKÖZI KONFLIKTUSOK A TÉRSÉGBEN

2.1. *Sabah⁸, Brunei és Sarawak hovatartozása körüli vita*

Ezen három terület hovatartozása felett kitört vita majdnem nyílt háborúhoz vezetett 1964-ben Indonézia és a Maláj Föderáció közt. Mivel mind a három terület korábban angol gyarmat volt, ezért legalábbis Malajzia és Nagy-Britannia szerint Malajzia joggal tarthatott rájuk igényt. Ezzel szemben Indonézia úgy érvelt, hogy mivel ezek a területek mind Kalimantan szigetén⁹ fekszenek, és ez a sziget nagyrészt Indonéziához tartozik, ezért felettük Indonéziának kell rendelkezni.

Mivel jelentős természeti kincsek hovatartozásáról volt szó - Sabahhoz, Bruneihez és Sarawakhoz tartozó tengerpart igen gazdag természeti kincsekben, kőolajban, földgázban és halakban, valamint a szárazföldön is jelentős színesfém és nemesfa tartalékok találhatók - a konfliktus meglehetősen elmérgesedett. A konfliktus már a II. világháborút követően kitört, de sokáig csak a különféle félkatonai csoportosulások harcából állt. Mikor azonban 1963-ban kikiáltották Malajzia Szövetségi Államot, a konfliktus nagyobb arányokat öltött és 1964-re teljesen eldurvult. Indonézia hivatalosan is segítette a gerillacsapatokat, melyek a népiertástól sem riadtak vissza.

A problémát csak tovább bonyolította, mikor a Fülöp-szigetek is bejelentette igényét Sabah tartományra, valamilyen igen ködös történelmi jogosultságra hivatkozva.

2.2. *A Malaka-szoros feletti ellenőrzés kérdése*

A Malaka-szoros nemcsak a régió, de az egész világ egyik legfontosabb stratégiai pontja, Szingapúrt is eredetileg ezen igen fontos geostratégiai képződmény védelmében alapította az Angol Korona, ugyanis a Malaka-szoros a legfontosabb tengeri átjáró az Indiai és a Csendes-óceán közt.

Ezért mikor Indonézia és Malajzia bejelentette, hogy felosztják egymás közt a Malaka-szoros feletti ellenőrzést, minden jelentősebb tengeri hatalom tiltakozott, mivel ezzel megszűnt volna a szoros nemzetközi víz jellege. A két ország célja e lépéssel a nagy állami bevételeket jelentő hajózási illetékek bevezetésén túl az volt, hogy ellenőrizzék a Szingapúrba irányuló hajóforgalmat ezzel annak kereskedelmét, végső soron magát Szingapúrt.

Szingapúr gazdagsága zavarta mind két államot és a Szingapúr feletti ellenőrzés nagy haszonnal kecsegtetett. Azonban a heves szingapúri és még inkább az erőteljes nemzetközi tiltakozás hatására elálltak tervüktől. A széles nemzetközi tiltakozás magyarázata az volt, hogy a hatalmas hadiflottákkal rendelkező, a térségben érdekelt nagyhatalmak - az Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Franciaország és a Szovjetunió - valamint a nagyméretű kereskedelmi flottájára utalt Japán egy esetleges lezárással megbénult volna, ugyanis csak hatalmas kerülővel juthattak volna ki a két óceánra, s ezt nem engedhették meg maguknak, főként nem két, aránylag jelentéktelen ország miatt.

---

⁸ Régebbi, európai elnevezés szerint Észak-Borneó.

⁹ Borneó szigete

2.3. Az Archipelago-elv

Indonézia azt szorgalmazta, hogy a nemzetközi jog és politika a szigetvilág természetes határai alapján szabja meg Indonézia felségvizeit, ami igencsak megnövelte volna az Indonéziához tartozó tengerfelszínt. Ezen leginkább Malajzia vesztett volna, hiszen indonéz szigetek mélyen beékelődnek Malajziába.

A területi veszteségeken túl ezzel Malajzia elvesztette volna kőolaj és földgázkincsének, illetve halakban gazdag vizeinek jelentős részét. Ezért Malajzia hevesen ellenezte a javaslatot és végül a nemzetközi közvélemény neki adott igazat.

2.4. Batam

A szingapúri feldolgozóipar ellensúlyozására Indonézia Batamon, ezen a Szingapúrtól alig 10 kilométerre, a Malaka-szorosban fekvő szigeten vámmentes ipari parkot hozott létre. A számos kedvezmény, és a jelentős infrastrukturális beruházás meg is hozta eredményét, és számos külföldi befektető települt itt meg. Az olcsó munkaerő és a sok kedvezmény együttesen jótékonyan hatottak a befektetési kedvre.

Batam csökkentette az indonéz gazdaság kiszolgáltatottságát Szingapúrral szemben. Csökkent az indonéz ipar elmaradottsága azzal is, hogy fejlett technológia áramlott az országba. A mai napig Indonézia iparának jelentős hányada Batamra koncentrálódik és innen áramlik szét szerte az országba.

Szingapúr először hevesen tiltakozott, de később kénytelen volt beletörődni az esetben, hiszen Indonézia saját területén hozta létre ipari fellegvárát, és az idők folyamán kiderült, hogy Batam ugyan jelentős konkurencia, de nem elég nagy ahhoz, hogy elszívjon minden befektetést Szingapúrtól.¹⁰

3. AZ ASEAN ELŐZMÉNYSZERVEZETEI

A délkelet-ázsiai integrációs törekvéseket az ötvenes években lehetetlenné tette a térség országainak belpolitikai bizonytalansága. A legfőbb belpolitikai problémát a Kínai Népköztársaság által támogatott, kínai orientációjú, s gyakran a helyi kínai etnikum által vezetett kommunista mozgalmak jelentették, melyek akár fegyveresen is felléptek azért, hogy a kommunizmus eszméi győzelmet arassanak a térségben. Kína nyíltan vállalta ezeknek a mozgalmaknak a támogatását, hogy a "világforradalom" kiterjesztésével, saját befolyását is növelje ezekben a hagyományosan a kínai birodalmi szférához tartozó államokban.

Indonéziában 1959-ben a hadsereg a kommunista veszélyre hivatkozva katonai diktatúrát vezetett be és fegyveresen lépett fel az Aidit vezette kommunista erőkkal szemben. A fegyveres konfliktus egészen Suharto tábornok 1966-os hatalomátvételéig tartott több mint százezer áldozatot követelve.¹¹ 1954-ben Malajziában gerillaháborúhoz vezetett a kommunista erőkkal szembeni fellépés. A

¹⁰ Barbi Balázs: Az ASEAN. A Délkelet-ázsiai Nemzetek Szervezetéről. Bp. 1982. 44.o.

¹¹ Az Indonéz Kommunista Párt volt taglétszámát tekintve a harmadik legnagyobb kommunista párt a világon, s igen jelentős erőt jelentett a belpolitikai életben. A kommunista pártot a diktatúra alatt betiltják, s a mai napig nem engedélyezték működését, vezetői politikai foglyok.

Fülöp-szigeteken a Huk tábornok vezette kommunista felkelést /1949-1952/ csak amerikai segítséggel tudták leverni a kormánycsapatok. Thaiföldön pedig Sarit Thanarat marsall (1908-1963) hajtott végre államcsínyt 1957-ben, melynek következtében felfüggesztették az alkotmányt, betiltották a politikai pártokat valamint fegyveresen próbálták meg felszámolni a kommunista erőket, kiket azonban Kambodzsán keresztül Kína hathatósan támogatott.

Csak a hatvanas évek első felében, a belső állapotok viszonylagos normalizálódása után fordulhatott a térség kormányainak figyelme a külföld és ezzel az integráció kérdése felé. Azonban a "kommunista fenyegetés" még sokáig Damoklész kardjaként lebegett a térség államai felett. Kommunista irányultságú felkelések, mozgalmak a későbbiekben is fel-felütötték fejüket, hiszen a vietnami példa és a kínai ill. szovjet támogatás ösztönzőleg hatott a térség kommunistáira.¹²

Egyes országok azonban - Dél-Vietnam, Laosz, Kambodzsza és Burma - huzamosabb időre kommunista irányítás alá kerültek.

3.1. Az ASA - Association of Southeast-Asia¹³

1959-ben megindultak a tárgyalások egy délkelet-ázsiai együttműködési szervezet megalapításáról Indonézia, Thaiföld, Dél-Vietnam, Laosz, Kambodzsza, Burma, a Maláj Föderáció¹⁴ valamint a Fülöp-szigetek részvételével. Az együttműködés célja a délkelet-ázsiai béke és gazdasági együttműködés megteremtése volt ugyan hivatalosan, de a tárgyalások során a háttérben mindig ott volt egy antikommunista jellegű közös fellépés igénye is, mint az együttműködés igazi arca.

A leginkább veszélyeztetett államok, Burma, Dél-Vietnam, Kambodzsza és Laosz egyértelmű állásfoglalást sürgettek a kommunizmussal, és annak fő támogatójával, a Kínai Népköztársasággal szemben, míg Malajzia, a Fülöp-szigetek és Thaiföld, mivel nem voltak az ügyben elsődlegesen érdekeltek, semlegesebb álláspontot követtek. Indonézia, mivel ekkor még hivatalosan el nem kötelezett ország volt, határozottan visszautasított minden antikommunista törekvést.

Így az 1961-ben, Bangkokban tető alá hozott úgynevezett Bangkoki Deklarációt¹⁵ csak Malajzia, a Fülöp-szigetek és Thaiföld írta alá. Az Indokínai-félszigeten fekvő országok az antikommunista kitétel hiánya miatt távol maradtak, Indonézia pedig azért nem csatlakozott, mert a vitatott területek miatti konfliktusa Malajziával lehetetlenné tették bármiféle békepaktum aláírását.

Az ASA végül is a gazdaság, a kultúra és tudomány területére terjedt ki, de a belső ellentétek gyakorlatilag a megalakulástól kezdve lehetetlenné tették bármiféle hathatós együttműködést. A szervezet keretei közt érdemi munka nem igazán folyt, hivatalosan az ASEAN megalakulásával szűnt meg 1967-ben.

---

¹² Horányi B. László: Katonai szereposztás Ázsiában. Bp. 1982. 54.o.

¹³ Délkelet-ázsiai Szövetség

¹⁴ A mai Malajzia 1948-ban nyerte el a függetlenségét Maláj Szövetség néven, melyet azonban a kommunista fenyegetésre hivatkozva az angol csapatok 1954-ig megszállva tartottak. 1957-ben a Maláj Szövetség helyébe a Maláj Föderáció lépett, mely tagja lett a Brit Nemzetközösségnek. 1963-ban létrehozták a Maláj Szövetségi Államot /vagy Maláj Államszövetséget/ melynek már Szingapúr is része volt egészen 1965-ig.

¹⁵ Nem azonos az ASEAN megalapításáról hozott deklarációval, melyet szintén Bangkoki Deklarációként emlegetnek.

3.2. A MALPHILINDO - MALaya-PHILippines-INDONESIA

Erről az együttműködésről 1963-ban állapodtak meg a három állam képviselői. Feladata az volt, hogy a három állam az egymás közt felmerülő vitás kérdéseket békés eszközökkel rendezze. Azonban mikor a britek az addigi Maláj Szövetségből, Szingapúrból, Sarawak és Sabah tartományokból 1963-ban létrehozták Malajzia Szövetségi Államot, azt sem a Fülöp-szigetek, sem Indonézia nem volt hajlandó elismerni.

A helyzetet tovább élezte, hogy 1965-ben Szingapúr kilépett a Malajzia Szövetségi Államból, mivel a Szingapúrt közel 80%-ban lakó kínai etnikum és az őshonos malájok között állandósultak a konfliktusok, és ez megbénította Szingapúr gazdasági életét.

1964-től Indonézia meghirdette az ún. "konfrontációs politikát", melynek célja a Maláj Államszövetség széthúzása, Sarawak és Sabah tartományok bekebelezése volt. A két ország közötti "félhivatalos" összecsapások, a népirtás a Sukarno-rendszer bukásáig, 1965 végéig tartott, és ez lehetetlenné tett bármiféle együttműködést a térségben. A MALPHILINDO kezdeményezés tulajdonképpen halva született gyermek volt, soha nem alkalmazták a gyakorlatban.¹⁶

3.3. Katonai szervezetek a térségben

A térség katonai jellegű szerveződései nem mondhatóak az ASEAN közvetlen előzményeinek, hiszen ezek munkájában számos, a délkelet-ázsiai régió kívüli ország is részt vett, míg például Indonézia egyiknek sem volt tagja soha. Mégis szükséges bemutatásuk, hiszen nagyon fontos szerepet játszottak abban, hogy a leendő ASEAN-tagországok hogyan alakították külpolitikájukat, s ez különösen igaz az indokínai konfliktus 1964-ben kezdődő szakaszára.¹⁷

Másrészről a délkelet-ázsiai országokba telepített külföldi, jórészt amerikai illetve brit SEATO katonai támaszpontok örök vitát képeztek a mindenféle külföldi támaszpont régióbeli létét ellenző Indonézia, és a többi SEATO-tag délkelet-ázsiai állam között. Ezek közül Thaiföld például nem csak azért ragaszkodott az amerikai támaszpontokhoz, hogy ezzel növelje biztonságát, hanem anyagi megfontolásból is, ugyanis az amerikai katonai erők elég jelentős bérleti összegeket fizettek a thaiföldi kormánynak a támaszpontok után.

3.3.1. A SEATO - Southeast-Asia Treaty Organization¹⁸

A NATO mintájára hozta létre 1954. szeptember 8-n Manilában Anglia¹⁹, Ausztrália, Franciaország, a Fülöp-szigetek, Pakisztán²⁰, Thaiföld, Új-Zéland és az

¹⁶ Barbi Balázs: Az ASEAN. A Délkelet-ázsiai Nemzetek Szervezetéről. Bp. 1982. 14.o.

¹⁷ A tonkini-öbölben lefolyt tengeri ütközetben vettek részt a vietnami háborúban először a SEATO tagállamok által küldött csapatok.

¹⁸ Délkelet-ázsiai Szerződés Szervezete

¹⁹ Így a Maláj Szövetség is tagja lett a SEATO-nak.

²⁰ Pakisztán azért volt érdekelt egy délkelet-ázsiai katonai szövetségben, mert 1971-ig Banglades - akkori nevén Kelet-Pakisztán - még hozzá tartozott.

Egyesült Államok. Célja az volt, hogy lehetőséget adjon a tagállamok közti folyamatos konzultációra kommunista beszivárgás esetén, valamint hogy biztosítsa a kölcsönös katonai, gazdasági, technikai jellegű segítségnyújtást az esetleges konfliktusok idejére.

Különös jelentőséggel bírt a későbbi eseményekre, hogy a SEATO Laosz, Dél-Vietnam és Kambodzsa területe elleni agressziót is a szervezet elleni támadásként értelmezett, és azonnali segítségnyújtásra kötelezte magát.²¹ A SEATO tehát nyíltan a kommunista térnyerés ellen irányult, azonban nem volt igazán eredményes. Kudarcát bizonyította a vietnami konfliktus, mikor is a szerződésben foglaltakkal ellentétben a legtöbb tagállam nem is küldött csapatokat, vagy csak jelképes erőkkel képviselte magát. Vietnamba tulajdonképpen csak az Egyesült Államok vonultatott fel számottevő haderőt. A szervezetet végül is a vietnami háború befejezése után, 1975. szeptember 21-n feloszlatták.

A SEATO legfőbb irányító szerve a Bangkokban székelő Miniszteri Tanács volt, melynek határozatait a Végrehajtó Titkárság hajtotta végre. Ez kiegészült a Katonai Tervező Törzssel valamint egy felderítő szolgálattal melynek feladata a "kommunista felforgató tevékenység" megfigyelése volt.²²

3.3.2. Az ANZUK - Australia-New Zealand-United Kingdom

Ausztrálián, Új-Zélandon és az Egyesült Királyságon túl Malajzia és Szingapúr is tagja lett ennek az 1971-ben alapított öthatalmi védelmi egyezménynek. Az egyezmény szabályozta az ausztrál, új-zélandi illetve brit csapatok állomásoztatásának feltételeit Malajziában és Szingapúrban. Indonézia, mivel határozottan ellenzi mindenfajta külföldi katonai támaszpont jelenlétét a térségben, az ANZUK életre hívása ellen is keményen tiltakozott.²³

BIBLIOGRÁFIA:

I. Primer irodalom

1. The ASEAN Declaration (Bangkok Declaration).
<http://www.aseansec.org/history/leader67.htm>
2. Zone of Peace, Freedom and Neutrality Declaration.
http://www.aseansec.org/politics/pol_agr1.htm
3. Declaration of ASEAN Concord. <http://www.aseansec.org/summit/concord.htm>
4. Treaty of Amity and Cooperation in Southeast-Asia.
<http://www.aseansec.org/summit/amity76.htm>
5. Protocol amending the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast-Asia.
<http://www.aseansec.org>
6. Agreement on the common effective preferential tariff scheme for the ASEAN Free Trade Area. <http://www.aseansec.org>

²¹ Horányi B. László: Katonai szereposztás Ázsiában. Bp. 1982. 62.o.

²² i.m. 58.o.

²³ Sz. Kiss Csaba: Az ausztrál külpolitika változásának fő irányai, in: Külpolitika 1978/1. 45.o.

7. Protocol to amend the Agreement on the common effective preferential tariff scheme for the ASEAN Free Trade Area. <http://www.aseansec.org>
8. Treaty on the Southeast-Asia Nuclear Weapon-Free Zone. <http://www.aseansec.org>
9. ASEAN Vision 2020. <http://www.aseansec.org/summit/vision97.htm>
10. Second protocol amending the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia. http://www.aseansec.org/politics/pol_agr3.htm
11. Hanoi Plan of Action. http://www.aseansec.org/summit/6th/prg_hpoa.htm
12. Joint Statement on East Asia Cooperation. http://www.aseansec.org/summit/inf3rd/js_eac.htm
13. In search of meaningful cultural exchange. Tokyo 1980.

II. Szekunder irodalom

A) Könyvek:

1. Antikainen-Kokko, Annamari: Cooptive power in an international organization. The case of Japan-ASEAN dialogue 1974-1992. Turku 1996.
2. Barbi Balázs: Az ASEAN. A Délkelet-ázsiai Nemzetek Szervezetéről. Bp. 1982.
3. Bresnan, John: From dominoes to dynamoes: The transformation of Southeast-Asia. New York 1994.
4. Brzezinski, Zbigniew: A nagy sakktábla. Bp. 1999.
5. Cameron, Rondo: A világgazdaság rövid története. Bp. 1998.
6. Dixon, Chris J.: Southeast-Asia in the world-economy. Cambridge-New York 1991.
7. Horányi B. László: Katonai szereposztás Ázsiában. Bp. 1982.
8. Islam, Iyanatul: Asia-Pacific economies: A survey. London-New York, 1998.

B) Cikkek, tanulmányok:

1. Barbi Balázs: A Délkelet-Ázsiai Nemzetek Szövetsége a hetvenes évek második felében, in: Külpolitika 1982/4. 72-88.o.
2. Barbi Balázs: Indonézia helye és szerepe Délkelet-Ázsiában, in: Külpolitika 1986/5. 64-86.o.
3. Barbi Balázs: Kína viszonya Délkelet-Ázsia államaihoz, in: Külpolitika 1985/2. 33-53.o.
4. Györi Sándor: Délkelet-Ázsia politikai erőviszonyai az 1980-as évek elején, in: Külpolitika 1981/2. 110-116.o.
5. Halász György: Változások Japán Ázsiapolitikájában, in: Külpolitika 1979/1. 80-93.o.
6. Südy Zoltán: Az ázsiai újonnan iparosodottak, az újabb fejlődési hullám országai és Magyarország, in: Külpolitika 1989/3. 139-155.o.
7. Südy Zoltán: Törekvések a gazdasági együttműködés intézményesítésére a csendes-óceáni térségben, in: Külpolitika 1988/1. 100-123.o.
8. Sz. Kiss Csaba: Az ausztrál külpolitika változásának fő irányai, in: Külpolitika 1978/1. 31-51.o.
9. Szerb István: Kínai kisebbségek a délkelet-ázsiai országokban, in: Külpolitika 1979/3- 32-42.o.

10. Szikács Péter: Az ASEAN-országok és a kelet-ázsiai gazdaságok külkereskedelmi forgalma. Az ASEAN mint gazdasági integráció. In: A csendes-óceáni térség politikai és gazdasági erőviszonyai a hetvenes évek második felében. Bp. 1979. 149-177.o.
11. Zöld Iván: Adatok és tények a vietnami-kínai gazdasági kapcsolatokról, in: Külpolitika 1980/4. 84-94.o.